

Debatt

debatt@dn.no

Sanksjonene mot Iran kan ende med krig

For det iranske regimet er landets egen befolkning den største faren, ikke USA. Hvor lenge klarer det å slå ned alle forsøk på opprør?

Hva ønsker amerikanerne å oppnå med sanksjonene mot Iran - å tvinge Iran tilbake til forhandlingsbordet? Ønsker USA at Iran skal gjenoppta atomprogrammet og bruke det som påskudd for å gå til krig og styrte regimet?

Eller ønsker de å bidra til at de geopolitiske konfliktene i regionen blir videreført med et økonomisk og politisk svekket Iran?

Dersom amerikanerne ønsker å tvinge Iran til å inngå en forbedret atomavtale, mangler de åpenbart kunnskap om iransk kultur og stolthet. Iran har levd med sanksjoner i flere tiår og kommer ikke til å forhandle ut fra svakhet eller trusler. Regimet i Iran kommer heller ikke til å akseptere kravene som USA har fremmet.

Det store usikkerhetsmomentet nå er om Iran kommer til å respektere atomavtalen. Her vil de øvrige avtalepartenes evne til å oppfylle sine forpliktelser bli helt avgjørende. Størst usikkerhet er knyttet til hvilket handlingsrom Tyskland, Frankrike, Storbritannia og resten av EU nå har. Sanksjonene tyder på at dette handlingsrommet er meget lite.

Dersom Iran trekker seg fra avtalen vil trusselbildet og den sikkerhetspolitiske situasjon sett fra Teheran trolig bety at landet vil gjenoppta atomprogrammet. I så fall åpner det for at krigsretorikken som både president Trump, utenriksminister Mike Pompeo og nasjonal sikkerhetsrådgiver John Bolton lenge har benyttet, kan bli omsatt i militær handling.

Et militært angrep vil neppe få folkerettslig støtte fra FNs sikkerhetsråd. Skulle USA likevel gjennomføre et militært angrep, vil Iran komme med en reaksjon som kan føre til en farlig eskalering av konflikten.

Konsekvensene kan i verste fall bli verre enn i krigene i nabolandene Afghanistan, Irak og Syria til sammen.

Et regimeskifte i Iran iscenesatt av USA vil derimot ikke bli like enkelt å få på plass som i 1953, da en britisk-ameri-

Det vil være en større fare for det iranske regimet dersom landets egen befolkning reiser seg til kamp enn om utenlandske krefter infiltrerer landet, skriver innleggsforfatteren. Foto: STR/AFP/NTB Scanpix

Innlegg Roald Næss

Roald Næss er tidligere ambassadør i Teheran

kansk operasjon klarte å fjerne den demokratisk valgte statsministeren Mossadeq og innsette den autoritære sjahen Pahlavi. Den gang fikk USA støtte fra iranske militære styrker. I dag kan de ikke regne med slik støtte. Den gang var maktforholdene både i regionen og verden for øvrig helt annerledes enn i dag.

Det er godt kjent blant den iranske befolkningen at USA har tett kontakt med den eksiliraniske motstandsgruppen MEK (Mojahedin-e-Khalq Organization). Den ble opprettet av venstreradikale studenter i Iran i 1965 og arbeidet for å styrte den autoritære sjahen Pahlavi. De tapte i kampen mot Khomeinis tilhengere etter revolusjonen i 1979, ble fordrevet til Irak og sloss sammen med Saddam Hussein under Iraks krig mot Iran på 1980-tallet. Etter den tid har de minimal oppslutning og er sterkt mislikt av Irans befolkning.

Indikasjoner på at motstandsgruppen i dag finansieres av Saudi-Arabia og samarbeider tett med Irans fiender bidrar også til at motstandsgruppen mangler legitimitet i den iranske befolkningen.

Selv om store deler av befolkningen i Iran ønsker reformer og et annet styresett enn dagens autoritære regime,

ser de på et nytt amerikansk kupp og innsetting av MEK som et verre alternativ enn dagens regime.

MEK sto lenge på USAs terrorliste, men har i dag betydelig innflytelse i de mest konservative miljøene i USA. Både utenriksminister Pompeo og nasjonal sikkerhetsrådgiver Bolton har tett kontakt med MEK og lederen Maryam Rajavi. Begge har deltatt på organisasjonens møter og Bolton har sagt uttalt at Trump-administrasjonen støtter MEKs mål om et snarlig regimeskifte i Iran, og at MEK var et godt alternativ.

Dette tyder på at USA ikke ser for seg en reforhandlet atomavtale og at det nå bare er et spørsmål om når krigsretorikken vil bli omsatt i handling.

Dersom Iran står fast ved atomavtalen, vil det være vanskeligere for USA å gjennomføre militære aksjoner. Sanksjonene vil ha store økonomiske konsekvenser for befolkningen i

Tidligere sanksjoner har ført til at eliten, særlig presteskaper og revolusjonsgarder, har kommet godt ut av det og sågar styrket sin økonomiske makt

Iran. Det er ikke gitt at myndighetene i lengden makter å forklare den vanskelige situasjonen med å henvise til USA og sanksjonene.

Tidligere sanksjoner har ført til at eliten, særlig presteskaper og revolusjonsgarder, har kommet godt ut av det og sågar styrket sin økonomiske makt. Mye av dette skyldes smugling, den svarte økonomien og korrupsjon. Selv om korrupsjon både er velkjent og anerkjent i Iran, kan likevel folks misnøye etter hvert bli rettet mot de enorme økonomiske forskjellene som korrupsjonen medfører.

Det vil være en større fare for regimet dersom landets egen befolkning reiser seg til kamp enn om utenlandske krefter infiltrerer landet. Men myndighetene har hittil klart å slå ned alle forsøk på opprør. Spørsmålet er hvor lenge de vil lykkes.

Roald Næss, tidligere ambassadør i Teheran